YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kuudes jaosto)

5 päivänä lokakuuta 1999 *

Asiassa C-433/97 P,

IPK-München GmbH, kotipaikka München (Saksa), edustajanaan asianajaja H.-J. Prieß, Bryssel, 13 place des Barricades, B-1000 Bryssel,

valittajana,

jossa valittaja vaatii muutoksenhaussaan Euroopan yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen (ensimmäinen jaosto) asiassa T-331/94, IPK vastaan komissio, 15.10.1997 antaman tuomion (Kok. 1997, s. II-1665) kumoamista,

vastapuolena:

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehenään oikeudellinen neuvonantaja J. Grunwald, prosessiosoite Luxemburgissa c/o oikeudellisen yksikön virkamies C. Gómez de la Cruz, Centre Wagner, Kirchberg,

vastaajana ensimmäisessä oiheusasteessa

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (kuudes jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja P. J. G. Kapteyn sekä tuomarit J. L. Murray (esittelevä tuomari) ja H. Ragnemalm,

julkisasiamies: J. Mischo,
kirjaaja: R. Grass,

ottaen huomioon esittelevän tuomarin kertomuksen,

kuultuaan julkisasiamiehen 11.3.1999 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 IPK-München GmbH (jäljempänä valittaja) on yhteisöjen tuomioistuimeen 22.12.1997 toimittamallaan valituksella hakenut EY:n tuomioistuimen perussäännön 49 artiklan nojalla muutosta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiassa T-331/94, IPK vastaan komissio, 15.10.1997 antamaan tuomioon (Kok. 1997, s. II-1665, jäljempänä valituksen kohteena oleva tuomio), jossa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylkäsi valittajan vaatimuksen komission 3.8.1994 tekemän sellaisen päätöksen kumoamisesta, jolla kieltäydyttiin maksamasta loppuosaa rahoitustuesta, joka valittajalle oli myönnetty ympäristöä säästävää matkailua Euroopassa koskevan tietopankin käyttöönottoa koskevan hankkeen tukemiseksi.

2 Valituksen taustalla olevat oikeussäännöt ja tosiseikat on esitetty valituksen kohteena olevassa tuomiossa seuraavasti:

"1 Vuotta 1992 koskevassa, Euroopan yhteisöjen lopullisesti vahvistetussa yleisessä talousarviossa parlamentti päätti, että 'ainakin 530 000 ecua käytetään sen tukemiseen, että otetaan käyttöön tietoverkko, joka koskee ympäristöä säästävää matkailua Euroopassa koskevia hankkeita' (EYVL L 26, s. 1, 659).

2 Komissio julkaisi 26.2.1992 *Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä* ehdotuspyynnön tukeakseen matkailu- ja ympäristöalan hankkeita (EYVL C 51, s. 15). Komissio totesi ehdotuspyynnössä, että se aikoi myöntää tähän tarkoitukseen 2 miljoonaa ecua ja valita noin 25 hanketta. Ehdotuspyynnössä todettiin myös, että 'valitut hankkeet olisi saatettava päätökseen yhdessä vuodessa sopimuksen allekirjoittamisesta'. Sopimus-termillä viitattiin ilmoitukseen, joka tuensaajan oli allekirjoitettava, jotta tuki voitaisiin myöntää.

3 Kantajana oleva yritys, jonka kotipaikka on Saksassa ja joka toimii matkailualalla, jätti 22.4.1992 ehdotuksen sellaiseksi hankkeeksi, joka koski ympäristöä säästävää matkailua Euroopassa koskevan tietopankin käyttöönottamista. Tietopankin nimeksi piti antaa 'Ecodata'. Ehdotuksen mukaan kantajan piti toimia hankkeen koordinaattorina. Töiden toteuttamisessa kantajan oli kuitenkin tarkoitus olla yhteistyössä kolmen muun yrityksen kanssa eli ranskalaisen Innovencen, italialaisen Tourconsultin ja kreikkalaisen 01-Pliroforikin kanssa. Ehdotuksessa ei kuitenkaan täsmennetty näiden yritysten välistä tehtävien jakoa vaan todettiin ainoastaan, että kaikki nämä yritykset olivat 'consultants specialised in tourism, as well as in information- and tourism-related projects' (matkailuun sekä informaatiota ja matkailua koskeviin hankkeisiin erikoistuneita konsulttitoimistoja).

4 Ehdotuksen mukaan hanke oli toteutettavissa viidessätoista kuukaudessa. Ensimmäiset neljä kuukautta oli varattava suunnittelulle (requirements

analysis and data determination, data base planning, network technical specifications). Tämän jälkeen oli tarkoitus käyttää kahdeksan kuukautta ohjelmiston kehittämiseen ja pilottivaiheen toteuttamiseen (development of application software, pilot phase). Pilottivaiheen yhteydessä oli suoritettava ensimmäinen järjestelmän arviointi (system evaluation). Lopuksi kolme kuukautta oli käytettävä järjestelmän lopulliseen arviointiin ja sen laajentamiseen (system expansion). Pilottivaiheen osalta oli täsmennetty, että tämän vaiheen aikana järjestelmä otettaisiin käyttöön ja sitä arvioitaisiin niissä neljässä jäsenvaltiossa, joista hankkeeseen osallistuvat yritykset olivat, eli Saksassa, Ranskassa, Italiassa ja Kreikassa. Tämän vaiheen päättyessä tietopankin oli oltava avoin käyttäjille. Järjestelmän laajentamisen osalta oli täsmennetty, että tällä tarkoitettiin tietopankin sisällön ja käytön laajentamista muihin jäsenvaltioihin.

5 Komissio totesi 4.8.1992 päivätyssä kirjeessään myöntävänsä Ecodata-hankkeelle 530 000 ecun suuruisen tuen, ja se pyysi kantajaa allekirjoittamaan ja palauttamaan 'tuensaajan ilmoituksen' (jäljempänä ilmoitus), joka oli kirjeen liitteenä ja johon sisältyivät tuen saamista koskevat ehdot.

6 Ilmoituksessa todettiin muun muassa, että 60 prosenttia tuesta maksettaisiin sen jälkeen, kun komissio olisi vastaanottanut kantajan asianmukaisesti allekirjoittaman ilmoituksen, ja että loppuosa tuesta maksettaisiin sen jälkeen, kun komissio olisi vastaanottanut ja hyväksynyt hankkeen toteuttamista koskevat kertomukset eli välikertomuksen, joka olisi annettava kolmen kuukauden kuluessa hankkeen toteuttamisen aloittamisesta, ja loppukertomuksen ja hankkeeseen liittyvät kirjanpitoasiakirjat, jotka olisi annettava kolmen kuukauden kuluessa hankkeen loppuunsaattamisesta ja viimeistään 31.10.1993. Ilmoituksen mukaan 31.10.1993 oli sitova määräpäivä, joka liittyi Euroopan yhteisöjen talousarviota koskeviin säännöksiin ja määräyksiin. Lopuksi ilmoituksessa todettiin, että jos vaadittuja kertomuksia ja

asiakirjoja ei annettaisi kyseisten määräaikojen kuluessa, tämä tulkittaisiin tuen loppuosasta luopumiseksi.

7 Kantaja allekirjoitti ilmoituksen 23.9.1992, ja komissio vastaanotti sen 29.9.1992. Komissio ei kuitenkaan maksanut kantajalle tuen ensimmäistä osaa allekirjoitetun ilmoituksen vastaanottamisesta huolimatta. Komissio ja kantaja olivat tästä syystä puhelinyhteydessä, minkä jälkeen yrityspolitiikkaa, kauppaa, matkailua ja sosiaalitaloutta käsittelevän pääosaston (PO XXIII) pääjohtaja von Moltke lähetti 18.11.1992 kantajalle uuden ilmoituksen, jonka sisältö vastasi sen ilmoituksen sisältöä, joka oli 4.8.1992 päivätyn kirjeen liitteenä. Tuen ensimmäinen osa maksettiin tammikuussa 1993 tämän uuden ilmoituksen perusteella.

8 Komissio ilmoitti 23.10.1992 kantajalle, että se oletti hankkeen toteuttamisen alkaneen viimeistään 15.10.1992, minkä vuoksi se odotti kantajan antavan välikertomuksen viimeistään 15.1.1993. Samassa kirjeessään komissio pyysi kantajaa myös esittämään vielä kaksi muuta välikertomusta, jotka oli annettava viimeistään 15.4.1993 ja 15.7.1993. Lisäksi komissio muistutti kantajaa siitä, että loppukertomus oli annettava viimeistään 31.10.1993.

9 Marraskuussa 1992 PO XXIII:n erään yksikön päällikkö Tzoanos kutsui kantajan ja 01-Pliroforikin kokoukseen, jossa kaksi muuta hankkeeseen osallistuvaa yritystä ei ollut edustettuna. Kantajan väitteiden mukaan, joita vastaaja ei sinänsä ole kiistänyt, Tzoanos ehdotti tässä kokouksessa, että pääosa työstä annettaisiin 01-Pliroforikille, jolle myös pääosa varoista olisi myönnettävä.

10 Kantajaa pyydettiin myös suostumaan siihen, että hankkeeseen osallistuisi saksalainen yritys Studienkreis für Tourismus, jota ei ollut mainittu hanketta koskeneessa ehdotuksessa ja joka osallistui jo Ecotrans-nimiseen ympäristöä

säästävää matkailua koskevaan hankkeeseen. Tästä Studienkreis für Tourismus -yrityksen osallistumisesta keskusteltiin muun muassa 19.2.1993 komissiossa pidetyssä kokouksessa, jossa komission virkamiehet pyysivät edelleen tämän yrityksen osallistumisen sallimista.

11 Muutama päivä 19.2.1993 pidetyn kokouksen jälkeen Ecodata-asian hoitaminen otettiin pois Tzoanosilta. Tämän jälkeen Tzoanosia vastaan pantiin vireille kurinpitomenettely, ja hänen hoitamiensa asioiden osalta käynnistettiin sisäiset tutkimukset. Kurinpitomenettelyn päätteeksi Tzoanos pantiin viralta. Sisäisessä tutkimuksessa, joka koski sitä hallinnollista menettelyä, joka oli johtanut tuen myöntämiseen Ecodata-hankkeelle, ei kuitenkaan todettu mitään sääntöjenvastaisuuksia.

12 Kantaja, Innovence, Tourconsult ja 01-Pliroforiki pitivät maaliskuussa 1993 kokouksen, jossa oli tarkoitus neuvotella hankkeen toteuttamista ja erityisesti tehtävien jakoa koskevasta sopimuksesta. Tämä sopimus tehtiin muodollisesti 29.3.1993.

13 Kantaja antoi ensimmäisen kertomuksen huhtikuussa 1993, toisen heinäkuussa 1993 ja loppukertomuksen lokakuussa 1993 (kanteen liite 12, osa 1). Lisäksi se kutsui komission valmiiden töiden esittelytilaisuuteen. Tämä esittelytilaisuus pidettiin 15.11.1993.

14 Komissio ilmoitti 30.11.1993 päivätyllä kirjeellään kantajalle seuraavaa:

' — — the Commission considers that the report submitted on the [Ecodata] project shows that the work completed by 31 October 1993 does not satis-

factorily correspond with what was envisaged in your proposal dated 22 April 1992. The Commission therefore considers that it should not pay the outstanding 40 % of its proposed contribution of 530,000 ECU for this project.

The Commission's reasons for taking this position include the following:

1. The project is nowhere near complete. Indeed the original proposal provided for a pilot phase as the fifth stage of the project. Stages six and seven respectively were to be System Evaluation and System Expansion (to the twelve Member States) and it is clear from the timetable set out on page 17 of the proposal that these were to be completed as part of the project to be co-financed by the Commission.

2. The pilot questionnaire was manifestly over-detailed for the project in question having regard in particular to the resources available and the nature of the project. It should have been based on a more realistic appraisal of the principle information needed by those dealing with questions of tourism and the environment — — .

3. The linking together of a number of databases to establish a distributive database system has not been achieved at 31 October 1993.

4. The type and quality of data from the test regions is most disappointing, particularly as there were only 4 Member States with 3 regions in each. A great deal of such data as there is in the system is either of marginal interest

or irrelevant for questions relating to the environmental aspects of tourism particularly at the regional level.

5. These reasons and others which are also apparent, sufficiently demonstrate that the project has been poorly managed and coordinated by IPK and has not been implemented in a manner which corresponds with its obligations.

— — '

(' — — komissio katsoo [Ecodata-]hanketta koskevasta kertomuksesta ilmenevän, että 31.10.1993 mennessä loppuun saatetut työt eivät vastaa tyydyttävästi sitä, mitä 22.4.1992 esitetyssä ehdotuksessa luvattiin. Tämän vuoksi komissio katsoo, ettei sen tarvitse maksaa jäljellä olevaa 40 prosenttia siitä tälle hankkeelle myönnetystä tuesta, jonka ehdotettu kokonaismäärä oli 530 000 ecua.

Komissio perustelee päätöstään erityisesti seuraavilla syillä:

1. Hanke ei ole läheskään valmis. Alkuperäisen ehdotuksen mukaan pilottivaihe oli hankkeen viides vaihe. Kuudes ja seitsemäs vaihe olivat järjestelmän arviointi ja järjestelmän laajentaminen (kaikkiin kahteentoista jäsenvaltioon), ja ehdotuksen sivulla 17 olevasta aikataulusta ilmenee sel-

västi, että nämä vaiheet oli suoritettava osana komission osittain rahoittamaa hanketta.

2. Pilottivaiheen kyselylomake oli tätä hanketta varten selvästi liian yksityiskohtainen, kun otetaan erityisesti huomioon käytettävissä olevat voimavarat ja hankkeen luonne. Lomakkeen olisi pitänyt perustua realistisempaan arvioon siitä, mitkä tiedot olivat tärkeimpiä matkailu- ja ympäristöalan kanssa tekemisissä oleville henkilöille — — .

3. Eri tietopankkeja ei ole liitetty toisiinsa distributiiviseksi tietopankkijärjestelmäksi 31.10.1993 mennessä.

4. Koealueilta saadut tiedot ovat tyypiltään ja laadultaan erittäin huonoja erityisesti siksi, että tietoja hankittiin vain neljästä jäsenvaltiosta ja näistä jokaisesta vain kolmelta alueelta. Suuri osa järjestelmään kuuluvista tiedoista on vähämerkityksellisiä tai täysin merkityksettömiä erityisesti paikallistason matkailusta aiheutuvien ympäristövaikutusten kannalta.

5. Nämä ja myös muut ilmeiset syyt osoittavat riittävästi, että IPK on johtanut ja koordinoinut hanketta huonosti ja että se ei ole toteuttanut hanketta velvollisuuksiensa edellyttämällä tavalla.

— — ')

15 Kantaja ilmaisi olevansa eri mieltä tässä kirjeessä mainituista seikoista muun muassa kirjeessään, jonka se lähetti komissiolle 28.12.1993. Tällä välin

kantaja jatkoi hankkeen toteuttamista ja piti siitä muutaman julkisen esittelytilaisuuden. Kantaja ja komission edustajat pitivät 29.4.1994 kokouksen näiden ristiriitojen selvittämiseksi. Komissio ilmoitti 3.8.1994 päivätyllä kirjeellään kantajalle seuraavaa:

'I am sorry that it was not possible to reply to you directly at an earlier stage following our exchange of letters and [ja 29.4.1994 pidetyn kokouksen jälkeen].

— — (T)here is nothing in your reply of 28th December which would lead us to change our opinion. However you raise a number of additional matters on which I would like to comment. — —

I now have to inform you that having fully considered the matter — — I see little point in our having a further meeting. I am therefore now confirming that we will not, for the reasons set out in my letter of 30 November and above make any further payment in respect of this project. — — '

('Olen pahoillani, ettei teille ole voitu vastata suoraan jo aikaisemmin kirjeenvaihdon ja [29.4.1994 pidetyn kokouksen] jälkeen.

— — 28.12. päivätyssä vastauksessanne ei ole mitään sellaista, minkä perusteella meidän olisi muutettava kantaamme. Toitte kuitenkin esille tiettyjä uusia kysymyksiä, joista haluaisin esittää näkemykseni. — —

Minun on ilmoitettava teille, että arvioituani asiaa kaikilta osin — — katson, ettei uuden kokouksen pitäminen ole tarpeellista. Vahvistan siten, että 30.11. lähettämässäni kirjeessä mainittujen ja edellä esittämieni syiden vuoksi emme aio maksaa enää mitään maksuja tämän hankkeen osalta. — — ')"

3 Kanteessaan, jolla valittaja vaati ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta kumoamaan komission 3.8.1994 tekemän päätöksen, valittaja vetosi kahteen kanneperusteeseen. Ensimmäinen kanneperuste koski oikeusvarmuuden ja luottamuksensuojan periaatteiden loukkaamista. Toinen kanneperuste koski sitä, että kyseinen päätös oli riittämättömästi perusteltu.

Valituksen kohteena oleva tuomio

4 Kanteen tutkittavaksi ottamisen osalta, jonka komissio riitautti sillä perusteella, että EY:n perustamissopimuksen 173 artiklassa (josta on muutettuna tullut EY 230 artikla) määrättyä kahden kuukauden määräaikaa ei ollut noudatettu, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi valituksen kohteena olevan tuomion 24—26 kohdassa ensinnäkin, että kumoamiskanne, joka kohdistuu sellaiseen päätökseen, jolla ainoastaan vahvistetaan aiemmin tehty päätös, josta ei ole nostettu ajoissa kannetta, on jätettävä tutkimatta, ja toiseksi, että myöhempi päätös on pelkkä aiemman päätöksen vahvistava päätös, jos se ei sisällä aiempaan päätökseen verrattuna mitään uutta ja jos sen, jolle aiempi päätös on osoitettu, tilannetta ei ole tutkittu uudelleen ennen myöhemmän päätöksen tekemistä. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi, että silloin kun komissio päättää järjestää viimeksi mainitun kanssa kokouksen keskustellakseen asioista, joita kyseinen päätös koskee, tällaista aloitetta on pidettävä asian uudelleen tutkimisena, vaikka kyseisessä kokouksessa ei ole tullut esille mitään

uutta ja se ei ole ollut omiaan johtamaan siihen, että komissio muuttaisi kantaansa.

5 Ensimmäisen kanneperusteen osalta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi valituksen kohteena olevan tuomion 38, 40 ja 43 kohdassa, että sellaisten yhteisön myöntämien rahoitustukien osalta, joita myönnetään uudishankkeiden toteuttamiseksi matkailun ja ympäristön alalla tällaisten hankkeiden tukemista varten tehdyn ehdotuspyynnön jälkeen, velvollisuus noudattaa myöntämispäätöksestä ilmeneviä rahoitusehtoja ja velvollisuus toteuttaa investointi käytännössä ovat tuensaajan keskeisiä sitoumuksia, joiden täyttäminen on edellytys yhteisön tuen maksamiselle. Kun ilmenee, että töiden loppuun saattamista varattuun määräpäivään mennessä työt vastaavat määrällisesti ja laadullisesti ainoastaan vähäiseltä osin tuensaajan ehdottamaa hanketta, johon yhteisön tuki on myönnetty, se, että komissio kieltäytyy tuen loppuosan maksamisesta, on näin ollen oikeassa suhteessa siihen, että hanke on toteutettu puutteellisesti.

6 Tuomion 45—47 kohdassa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi, että kantaja ei voi tehokkaasti vedota patere legem quam ipse fecisti -periaatteeseen tai Selbstbindung-periaatteeseen eikä luottamuksensuojan periaatteeseen saadakseen loppuosan sille alun perin myönnetyn tuen kokonaismäärästä. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi myös, ettei komissiota voida syyttää siitä, että hankkeen toteuttaminen oli myöhästynyt, ja että vaikka kantaja oli esittänyt tiettyjä todisteita siitä, että vuoden 1992 marraskuun ja vuoden 1993 helmikuun välisenä aikana useat komission virkamiehet olivat puuttuneet häiritsevästi hankkeen toteuttamiseen, kantaja ei kuitenkaan osoittanut, että komission virkamiesten toiminnan vuoksi sillä ei olisi ollut mitään mahdollisuutta aloittaa tehokasta yhteistyötä kyseisten yritysten kanssa ennen vuoden 1993 maaliskuuta. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylkäsi näin ollen valittajan ensimmäisen kanneperusteen.

7 Toisen kanneperusteen osalta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin muistutti, että yhteisön rahoitustuen määrän alentamisesta tehdyssä päätöksessä on ilmaistava selvästi perustelut, jotka oikeuttavat tuen alentamiseen alun perin

myönnetystä määrästä, koska tästä päätöksestä aiheutuu tuensaajalle vakavia seurauksia. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi, että päätös, jossa, kuten tässä yksittäistapauksessa, viitattiin asiakirjaan, joka on jo sen hallussa, jolle päätös on osoitettu, ja jossa mainitaan ne seikat, joihin toimielin on perustanut päätöksensä, eli jossa viitataan muistutukseen tuen ehdoista ja luetteloon hankkeen toteuttamisessa ilmenneistä laiminlyönneistä, täyttää kyseisen vaatimuksen. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylkäsi näin ollen toisen kanneperusteen ja kanteen kokonaisuudessaan.

Valitus

8 Valituksensa tueksi valittaja vetoaa kuuteen valitusperusteeseen. Ensinnäkin se väittää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin loukkasi EY:n perustamissopimuksen 190 artiklassa (josta on tullut EY 253 artikla) määrättyä perusteluvelvoitetta, koska se hyväksyi sen, että kertomuksen antamisen määräpäiväksi vahvistettiin 31.10.1993, ottamatta huomioon valittajan tältä osin esittämiä huomautuksia. Toisen valitusperusteen mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin jätti perustelematta myös sen, ettei se ottanut huomioon Tzoanosin 19.2.1993 antamia lausumia. Kolmannessa ja neljännessä valitusperusteessaan valittaja vetoaa siihen, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin teki arviointivirheen toisaalta tukeutumalla virheellisiin tosiseikkoihin ja päätelmiin ja toisaalta hyväksymällä sen, että kertomuksen antamisen määräpäiväksi vahvistettiin 31.10.1993. Viidennessä valitusperusteessa valittaja väittää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin teki oikeudellisen virheen arvioidessaan Tzoanoksen 19.2.1993 antamia lausumia. Kuudennen ja samalla viimeisen valitusperusteen mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin sovelsi suhteellisuusperiaatetta virheellisesti.

9 Neljännessä valitusperusteessaan, joka on tutkittava ensiksi, valittaja väittää, että se, että valituksen kohteena olevan tuomion 40 kohdassa kertomuksen antamisen määräpäiväksi vahvistettiin 31.10.1993, rikkoo yhteisön oikeutta. Valitusperuste jakautuu kolmeen osaan.

10 Ensinnäkin, koska komissio antoi suostumuksensa sille, että hankkeen toteuttaminen kestäisi 15 kuukautta, ja myös vahvisti hankkeen käynnistyspäivämääräksi 15.10.1992, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin jätti valittajan mukaan ottamatta huomioon sopimusoikeudelliset periaatteet hyväksyessään sen, että asianosaisten välisen sopimuksen puuttuessa loppukertomuksen antamisen määräpäiväksi vahvistettiin aikaisempi ajankohta kuin se päivämäärä, joka hanketta koskevassa alkuperäisessä ehdotuksessa oli asetettu hankkeen loppuun saattamiselle.

11 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin teki valittajan mukaan oikeudellisen virheen myös, kun se edellytti valittajan näyttävän toteen sen, että ennen vuoden 1993 maaliskuuta tiettyjen komission virkamiesten toiminnan vuoksi sillä ei ollut mitään mahdollisuutta aloittaa tehokasta yhteistyötä muiden yritysten kanssa, ja kun se ei katsonut, että koska komissio oli siirtänyt hankkeen aloittamista, se, että määräpäivänä säilytettiin 31.10.1993, merkitsi myös harkintavallan väärinkäyttöä. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei myöskään ottanut valittajan mukaan huomioon PO XXIII:n puuttumista konsortion perustamiseen ja kunkin konsortion jäsenen osuuteen palvelujen tarjoamisessa.

12 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei valittajan mukaan lopuksi täyttänyt selvitysvelvollisuuttaan, koska se hylkäsi valittajan vaatimuksen, joka koski PO XXIII:n asiakirjojen hankkimista todisteiksi.

13 Komissio katsoo, että valittajan väitteet perustuvat virheelliseen arvioon, jonka mukaan hanke olisi siirretty alkamaan 15.10.1992. Komissio väittää, ettei ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin edellyttänyt valittajan näyttävän toteen sitä, ettei valittaja pystynyt aloittamaan yhteistyötä, vaan tyytyi viittaamaan siihen tosiasiaan, ettei valittaja kyennyt osoittamaan syitä, jotka estivät sitä toteuttamasta hanketta nopeasti ja suunnitelman mukaisesti sen tarjouksen perusteella, jonka se oli itse toimittanut.

14 Ensiksi on tarkasteltava esitetyn valitusperusteen toista osaa, jonka mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin jätti ottamatta huomioon toimielimille asetetun, harkintavallan väärinkäyttöä koskevan kiellon ulottuvuuden, koska komission virkamiehet toimivat vuoden 1992 marraskuusta vuoden 1993 helmikuuhun tavalla, joka oli omiaan estämään valittajaa aloittamasta tehokasta yhteistyötä muiden yritysten kanssa ennen vuoden 1993 maaliskuuta.

15 Tältä osin on todettava, että kuten valituksen kohteena olevan tuomion 47 kohdasta ilmenee, valittaja esitti todisteita siitä, että komission virkamiehet olivat valituksen kohteena olevan tuomion 9 ja 10 kohdassa täsmennetyllä tavalla puuttuneet hankkeen hallintoon, mikä vaikutti todennäköisesti hankkeen moitteettomaan toteuttamiseen.

16 Tässä tilanteessa komission asiana oli osoittaa, että kyseiset komission virkamiesten toimet eivät ole vaikuttaneet valittajan mahdollisuuksiin toteuttaa hanke tyydyttävällä tavalla.

17 Tästä seuraa, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin teki oikeudellisen virheen edellyttäessään, että valittajan oli näytettävä toteen se, että komission virkamiesten toimien vuoksi sillä ei ollut mitään mahdollisuutta aloittaa tehokasta yhteistyötä muiden hankkeessa mukana olevien yritysten kanssa.

18 Näin ollen neljäs valitusperuste hyväksytään, eikä ole tarpeen tutkia sen kahta muuta osaa.

19 Ilman että olisi tarpeen tutkia valituksen muita perusteita, yhteisöjen tuomioistuimen on näin ollen hyväksyttävä valittajan vaatimukset ja kumottava valituksen kohteena oleva tuomio niiltä osin kuin kyseisessä tuomiossa on toisaalta hylätty valittajan vaatimus komission 3.8.1994 tekemän sellaisen päätöksen kumoamisesta, jolla kieltäydyttiin maksamasta loppuosaa rahoitustuesta, joka oli myönnetty ympäristöä säästävää matkailua Euroopassa koskevan tietopankin käyttöönottoa koskevan hankkeen tukemiseksi, ja toisaalta velvoitettu valittaja korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Asian palauttaminen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen

20 EY:n tuomioistuimen perussäännön 54 artiklan ensimmäisessä kohdassa säädetään seuraavaa: "Jos muutoksenhaku todetaan aiheelliseksi, yhteisön tuomioistuin julistaa yhteisön ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen päätöksen mitättömäksi. Se voi joko ratkaista asian lopullisesti itse, jos asia on ratkaisukelpoinen, tai palauttaa asian yhteisön ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen ratkaistavaksi."

21 Yhteisöjen tuomioistuin katsoo tässä tapauksessa, ettei se voi ratkaista asiaa ja että asia on palautettava ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen, jotta se ratkaisisi valittajan vaatimukset kyseisen 3.8.1994 tehdyn päätöksen kumoamisesta.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (kuudes jaosto)

on antanut seuraavan tuomiolauselman:

1) **Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiassa T-331/94, IPK vastaan komissio, 15.10.1997 antama tuomio kumotaan niiltä osin kuin kyseisessä tuomiossa on toisaalta hylätty IPK-München GmbH:n vaatimukset komission 3.8.1994 tekemän sellaisen päätöksen kumoamisesta, jossa kieltäydyttiin maksamasta loppuosaa rahoitustuesta, joka oli myönnetty ympäristöä säästävää matkailua Euroopassa koskevan tietopankin käyttöönottoa koskevan hankkeen tukemiseksi, ja toisaalta velvoitettu valittaja korvaamaan oikeudenkäyntikulut.**

2) **Asia palautetaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen, jotta se ratkaisisi IPK-München GmbH:n vaatimukset kyseisen 3.8.1994 tehdyn päätöksen kumoamisesta.**

3) **Oikeudenkäyntikuluista päätetään myöhemmin.**

Kapteyn Murray Ragnemalm

Julistettiin Luxemburgissa 5 päivänä lokakuuta 1999.

R. Grass — kirjaaja

P. J. G. Kapteyn — kuudennen jaoston puheenjohtaja